

**TARİH KAVRAMINA YÖNELİK SINIF ÖĞRETMENİ
ADAYLARININ ÜRETTİKLERİ METAFORLARIN İNCELENMESİ*****THE INVESTIGATION OF THE PRE-SERVICE ELEMANTARY
TEACHERS' METAPHORS FOR THE CONCEPT OF HISTORY***Elvan YALÇINKAYA*****Özet:**

Bu çalışmanın amacı, tarih kavramına ilişkin olarak sınıf öğretmeni adaylarının ürettikleri metaforların incelenmesidir. Bu araştırma, var olan durumu olduğu gibi ortaya koymayı amaçlayan betimsel bir nitelik taşımaktadır. Araştırmada elde edilen verilerin toplanması, analizi ve yorumlanmasında nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma, 2011–2012 eğitim- öğretim yılında Niğde Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliğinde öğrenim gören öğrencilerle yürütülmüştür. Çalışmaya toplam 152 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının tarih kavramına ilişkin sahip oldukları algıları belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından bir form hazırlanmıştır. Katılımcılardan “Tarih . . . gibidir/benzer, çünkü . . .” cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Öğretmen adayları sadece metafor geliştirmeyip aynı zamanda neden bu metaforu kullandıklarının nedenlerini de yazmışlardır. Veriler nitel olarak analiz edilmiştir. Metaforlar farklı kavramsal kategoriler altında toplanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tarih, Metafor, Sınıf Öğretmeni Adayı.

Abstract:

The purpose of this research is to study the metaphors of pre-service elementary teachers for the concept of history. This analysis has the descriptive model aiming to designate the actual situation. Qualitative research model has been used to gather analyze and interpret the data. This research has been carried out with pre-service elementary teachers from Niğde University Education Faculty during 2011-2012 educational terms. 152 pre-service elementary teachers attended to this research. A form was prepared by researcher to indicate the perceptions of pre-service elementary teachers about history notion. The participants were asked to complete the sentence “History is like..... because. . .”. Pre-service elementary teachers not only developed metaphors but also they stated the reason why they used this metaphor. The data have been analyzed qualitatively. The metaphors have been grouped under different conceptual categories.

Key words: History, Metaphor, Pre-service Elementary Teacher.

* Bu çalışma, 3-6 Mayıs 2012 tarihleri arasında Niğde’de düzenlenen “I. Uluslararası Niğde Dil, Kültür ve Tarih Sempozyumu”nda bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr., Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü – Niğde elvanyakaya@gmail.com

GİRİŞ

Geçmişin belgelere dayanılarak rasyonel bir yöntemle derlenmiş bilgisi olan tarih, insanın yapıp etmelerinin oluşturduğu bir bütündür. Bu yönüyle, yapılacak en aşırı genelleme, tarihin bütün insanlığın ortak eseri olduğu yönündedir (Safran ve Ata, 1996). Demircioğlu ve Tokdemir (2008, s. 70)'e göre geçmiş ve geçmişin bilimsel bir bakış açısıyla incelenmesi olarak tanımlanan tarih, sosyal bilimlerin önemli disiplinlerinden biridir. Dilek (2007, s. 32) ise tarih biliminin, geleceği tahmin etmede genellemeler yapabileceği sihirli kanunları olmadığını, bununla birlikte tarihin bugünümüz ve yarınımız için bize bakış açıları kazandırabileceğini bilmemiz gerektiğini belirtmektedir. Nichol (1996) tarihi, öğrencileri iyi birer vatandaş ve milletin sadık taraftarları yapması, toplumu kaynaştırması açısından önemli görmektedir. Kütükoğlu (1994)'na göre ise tarih milletlerin hafızasıdır ve milletlerin hayatında önemli bir yer tutar.

Şıvgın (2009, s. 36)'a göre “dar anlamıyla tarih geçmişte olmuş bitmiş vakalara hasredilir. Geniş anlamıyla tarihi realite hem maziyi hem hali hem de istikbali (atiyi, geleceği) kapsar. Farkında olalım ya da olmayalım tüm duygu düşünce ve davranışlarımız geçmiş deneyimlerimiz ışığında doğar gelişir ve biçimlenir. Bu yönümüzü oluşturan her şey geçmişimizden günümüze taşıdığımız birikim ve deneyimlerimizin bir ürünüdür. Gündelik yaşamımızdaki tüm duygu ve düşüncelerimiz geleceğe yönelik hedef ve beklentilerimiz kendisinden kaçamadığımız kaçamayacağımız bir geçmiş atmosferinin yarattığı iklim koşulları altında biçimlenir. Bugünde yaşayıp geleceğimizi oluştururken aslında çıkış noktamız ve rehberimiz tarihtir”.

Tarih, milli, sosyal ve ahlaki değerlerin öğretiminde önemli bir yere sahiptir. Tarih kavramının ilköğretim sosyal bilgiler eğitiminde önemli rol oynadığı bir gerçektir (Yalçınkaya, 2010a). Sosyal bilimler arasında tarihin görevi, toplumların nereden geldiklerini ve nereye gitmekte olduklarını açıklamak gibi son derece hayati bir bilgi birikimi sağlarken, diğer yandan da ona yolunu sağlıklı bir şekilde çizebileceği bir de bilinç kazandırır. (Yıldız, 2003). Bu sebeple bir milletin yaşamını şekillendirmede ve geleceğine yön vermede tarih eğitiminin önemi çok büyüktür. Milli birlik ve beraberliğin sağlanması, milli bir bilincin oluşturulması tarih eğitimi ile mümkündür.

Dilek (2007) tarih öğretiminin amaçlarını; tarihin disiplin içi amaçları, akademik (tarihi tarih için öğretmek) ve tarihin eğitimsel amaçları, disiplin dışı amaçları (sosyal amaçları) olmak üzere iki kategoride ele almaktadır. Tarih öğretiminin bu amaçlarına ulaşmada tarih biliminin doğasının ve eğitim biliminin ilkelerinin göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Sosyal bilimlerin önemli disiplinleri arasında yer alan tarih biliminin özellikleri sosyal bilgiler ve tarih eğitimcileri tarafından çok iyi bilinmelidir. Sosyal bilgiler ve tarih öğretmenlerinin özellikle ilköğretim düzeyinde tarihi

konuları öğrenciye kazandırırken yapılandırmacı ilkeleri mutlaka göz önünde bulundurmalıdır. Dilek ve Yapıcı (2005, s. 116)'ya göre birey, geçmişi farklı şekillerde yeniden yapılandırabilir ve yeniden yapılandırma sürecinin sonunda özgün bir ürün ortaya çıkarır.

Tarih öğretiminin değişen yapısına uyum sağlama açısından bir takım zorlukların yaşandığı Köksal (2008, s. 392) tarafından şu şekilde ifade edilmektedir:

“Özellikle Türkiye gibi, yakın veya uzak tarihinin her zaman bir gurur yahut tartışma konusu olduğu, hemen her evinde tarih ile ilgili kaynakların kitaplık raflarında bulunduğu bir ülkede tarihin işlevsiz ve atıl bir bilgi birikimi halini alması, anlaşılması zor bir bulgudur. Tarih bilgisinin ilgi çekmeyeceği toplum, dünyada yoktur; zira dünyada tarih dışı bir toplum, yani kendi varlığını tanımlarken kendi geçmişine de başvurmayan bir toplum yoktur. Buna rağmen, tarih öğrenmek dünyanın hemen her yerinde bir ölü yatırım olarak düşünülmektedir. Tarih, müşterisinin bolluğuna rağmen zâyi olmaktadır.”

Tarih öğretiminde doğru bilinç oluşturma görevi yerine getirilmeye çalışılırken, çeşitli problemlerle karşı karşıya kalınmaktadır. Ders saatlerinin kısıtlı olması, eğitimde kullanılan yöntemlerin klasik olması, teknolojinin sınıflara yansıtılmaması, ders kitaplarının dünya ölçütlerine uymaması, ezber ve öğretmenden kaynaklanan problemler bunlardan sadece bazılarıdır (Yıldız, 2003). Türkiye’de eğitimin genel sorunları yanında tarih eğitiminin sorunları da yıllardır eğitimcilerin gündemindedir. Türkiye’deki eğitim hem içerik hem yöntem açısından eleştirilmiştir. Yapılan eleştirilerde Türkiye’deki eğitimin genel amaçlarına ulaşmada yetersiz kaldığı dile getirilmektedir (Aktekin, 2009, s. 29). Örneğin Bektaş ve Bilgili (2004) yaptıkları araştırma neticesinde öğrencilerin tarih kavramlarını öğrenmede zayıf performans sergilediklerini ortaya koymaktadırlar. Sosyal bilgiler dersi tarih konularında kavram öğretiminin klasik metodlarla gerçekleştirildiğini ifade etmektedirler. Demircioğlu (2007, s. 77)'na göre öğrencilere yaşadıkları zaman diliminden çok önce cereyan etmiş olayların soyut bir biçimde anlatılması, bu derse karşı istenen ilginin gösterilmemesine ve sağlıklı davranış değişikliklerinin oluşturulamamasına neden olmaktadır.

Yukarıda ifade edilen sorunların giderilmesi ve etkili bir tarih eğitiminin gerçekleşmesinde en önemli görev eğitimcilere düşmektedir. Özellikle de ilköğretimde basit ve temel düzeyde bir takım tarihi bilgilerle karşılaşan ilköğrencilerine iyi bir tarih eğitiminin verilebilmesi için sınıf öğretmenlerinin bu alanda iyi yetişmiş olmalarıyla alakalıdır. Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının tarih kavramına yönelik bakış açıları da doğrudan sosyal bilgiler eğitimini etkiler.

İnsanoğlu'nun geçmişi ve bugünüyle ilgilenen sosyal bilimcilerin ortaya koyduğu bilimsel verilerde mutlak doğruluk yoktur. Bir olayın neden ve sonuçlarıyla ilgili farklı toplumlarda yapılan bir sosyal bilimler çalışmasının sonuçlarının toplumdan topluma, kültürden kültüre değiştiği görülmektedir. Sosyal bilimlerin bu yapısının öğrencilere öğretilmesi gerekmektedir (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008, s. 79). Sosyal bilgiler ve tarih derslerinde öğrencilere geçmişte veya günümüzde yaşanan olaylara çok boyutlu bakabilmelerini sağlamaya yönelik etkinlikler düzenlenmesi gerekmektedir. Bunun yanında özellikle tarihi konularda, olaylara öğrencilerin farklı açılardan bakabilmeleri gerekli görülmektedir. Tarih kavramına ilişkin olarak ta toplumlar ve kişiler arasında farklı bakış açılarının olacağı aşikârdır. Bu sebeple bu araştırmada, ileride sosyal bilgiler dersini yürütecek olan sınıf öğretmeni adaylarının tarih kavramına yönelik bakış açıları ve görüşlerinin metaforlar yoluyla tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında hem öğretmen adaylarının mesleki gelişimlerine katkıda bulunabilmek; bunun yanında, öğretmen yetiştiren kurumlarda görevli akademik personele, öğretim programlarını hazırlayan kişilere, sınıf, sosyal bilgiler ve tarih öğretmenlerine yol gösterebilmek bakımından çalışma önemli görülmektedir. Araştırma yoluyla öğretmen adaylarının tarihe yönelik düşünceleri, kullandıkları benzetmelerden yararlanılarak ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Herhangi bir kavramı daha iyi bilinen bir kavrama benzeterek açıklama olarak tanımlanabilen metafor kavramı Levine (2005, s. 172)'ye göre Yunanca *metapherein* kelimesinden türemiş olup "meta" kelimesi "değiştirmek" ve "pherein" ise "taşımak" anlamına gelmektedir. Inbar (1996, s. 78) metaforik imaj oluşturmayı bir sembolleştirme süreci olarak görmektedir. Dewey (1934, s. 272)'e göre metafor, eski ve yeninin bilinçli ilişkilendirilmesi olarak tanımlandığı hayal unsurunu kapsayan bilme ve değiştirmedir (Akt. Levine, 2005). Senemoğlu (2007, s. 564)'na göre metaforlar, yeni bilginin daha önceden bilinen eski bilgilerle benzerliklerini bularak ilişkiler kurulmasını sağlar ve böylece, yeni bilginin somut olarak açıklanmasına yardım ederler. Metaforların sadece edebiyatta değil, aynı zamanda eğitimde de bir estetik, süsleyici ve pedagojik rol oynadığına ilişkin yaygın bir görüş vardır (Botha, 2009). Son yıllarda eğitimcilerin dikkatini çeken metafor, yerli ve yabancı literatürde çeşitli araştırmalara konu olmuştur (Aydın ve Eser Ünaldı, 2010, s. 605). İnsanın fiziksel ve sosyal gerçekliği kavrayış biçiminin metaforik olduğuna ilişkin ortaya atılan görüşler, konuya yönelik akademik ilgiyi de artırmıştır (Özdemir, 2012, s. 98).

1. YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Çalışmanın deseni olgubilim biçiminde düzenlenmiştir. Nitel araştırma desenlerinden olan olgubilim (fenomenoloji) deseni, farkında olduğumuz ama derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgular, yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir. Bize tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgubilim uygun bir araştırma zemini oluşturur (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s. 72). Araştırmada elde edilen verilerin toplanması, analizi ve yorumlanmasında nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırma, 2011–2012 öğretim yılında Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören öğretmen adaylarıyla yürütülmüştür. Araştırmaya toplam 152 öğretmen adayı katılmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının tarih kavramına ilişkin sahip oldukları algıları belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından bir form hazırlanmıştır. Bu formun ilk bölümünde öğrencilerden çeşitli değişkenlere ilişkin kişisel bilgileri doldurmaları, ikinci bölümde ise, “*Tarih . . . gibidir/benzer, çünkü . . .*” cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2005, s. 213)’e göre “benzetmelerin kendisi tek başına mecazların betimsel ve görsel gücünü ortaya çıkaramayacaktır. Bunu takiben mutlaka niçin veya neden sorusu da sorulmalıdır. Benzetmelerin gücü asıl bu sıfatlarla ilgili kısımdadır”. Bu sebeple çalışmada öğrenciler sadece metafor geliştirmeyip aynı zamanda neden bu metaforu kullandıklarının nedenlerini de yazmışlardır. Bu uygulama, her bir sınıfta 1 ders saatinde (45 dakika) gerçekleştirilmiştir. Öğrenciler bu süreçte istedikleri kadar metafor üretebilmişler ve tarih kavramını başka kavramların benzer özelliklerinden yararlanarak açıklamışlardır. Öğrencilerin yazdıkları kompozisyonlar toplanarak metaforlar bu çerçevede analiz edilmiştir.

Verilerin Analizi

Öğrencilerin tarih kavramına ilişkin algıları içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2005, s. 227)’e göre içerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramalara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel yaklaşımla fark edilemeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir. İçerik

analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s. 227). Öğrencilerin ürettikleri metaforların analiz edilmesi ve yorumlanması süreci, metafor analizinin kullanıldığı birçok araştırma incelenerek gerçekleştirilmiştir (Inbar, 1996; Balcı, 1999; Saban, 2004; Groth ve Bergner, 2005; Levine, 2005; Oğuz, 2005; Ocak ve Gündüz, 2006; Saban ve diğ., 2006; Semerci, 2007; Öztürk, 2007; Aydoğdu, 2008; Cerit, 2008; Erdoğan ve Gök, 2008; Güven ve Güven, 2009; Saban, 2009; Aydın ve Eser Ünalı, 2010; Coşkun, 2010; Yalçınkaya, 2010a; Yalçınkaya, 2010b). Bu araştırmalarda da yer aldığı üzere, verilerin analizi şu aşamalardan oluşmaktadır;

- Kodlama aşaması
- Tasnif etme aşaması
- Kategori geliştirme aşaması
- Geçerlik ve güvenilirliği sağlama aşaması
- Verileri bilgisayar ortamına aktarma aşaması

Kodlama aşamasında ilk olarak öğretmen adaylarının doldurmuş olduğu kâğıtlara numaralar verilmiştir. Daha sonrasında ise, katılımcıların yazmış olduğu metaforlar kodlanmıştır (örneğin; öğretmen, ayna, su, güneş vb.). Tasnif etme aşamasında ise ayıklama işlemi yapılmıştır. Herhangi bir metafor geliştiremeyen öğrencilerin kâğıtları elenmiştir. Bunun yanında herhangi bir metafor geliştirmeden tarih kavramına ilişkin olarak genel ifadelere ve kendine ait görüşlere yer veren öğrencilerin kâğıtları kodlama dışında tutulmuştur. Bazı öğrenciler ise metaforlar bulmuşlar fakat gerekçesini veya neden bu metafora benzettiklerini ifade etmemişlerdir. Bu metaforlar da araştırma kapsamına alınmamıştır.

Kategori geliştirme aşamasında, katılımcılar tarafından üretilen metafor imgeleri ortak özellikler bakımından irdelenmiştir. Katılımcılar tarafından üretilen her metafor imgesi Saban (2008)'in çalışmasında kullandığı biçimde (1) metaforun konusu, (2) metaforun kaynağı ve (3) metaforun konusu ile kaynağı arasındaki ilişki bakımlarından analiz edilmiş ve kavramsal kategoriler oluşturulmuştur.

Geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması aşamasında sonuçların inandırıcılığına dikkat edilmeye çalışılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2005, s. 255)'e göre sonuçların inandırıcılığı, bilimsel araştırmanın en önemli ölçütlerinden biri olarak kabul edilir. Geçerlik ve güvenilirlik bu açıdan araştırmalarda en yaygın olarak kullanılan iki ölçüttür. Araştırmanın geçerliğini ve güvenilirliğini sağlama amacıyla uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzman kişiye metaforların alfabetik sıraya göre dizili

olduğu bir liste ile kavramsal kategorilerin isimlerinin ve özelliklerinin yer aldığı bir liste verilmiştir. Uzman kişi bu metaforlarla kategorileri eşleştirmiştir. Araştırmacının ve uzman kişinin eşleştirmeleri karşılaştırılmış ve görüş birliği ve görüş ayrılığı sayıları tespit edilmiştir. Güvenirlik katsayısının hesaplanmasında Miles ve Huberman (1994)'ın formülü (Güvenirlik = görüş birliği / görüş birliği + görüş ayrılığı) kullanılmıştır. Bu hesaplama sonucunda ise % 91 oranında bir uzlaşma sağlandığı görülmektedir. Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla doğrudan alıntılara da yer verilmiştir.

2. BULGULAR

Sınıf öğretmeni adaylarının tarih kavramına yönelik olarak ürettikleri metaforlar genel olarak 7 kategoriye ayrılmıştır. Bu kısımda tüm kategorilere ilişkin bilgilere ayrı tablolar halinde yer verilmiş ve bunlar sırasıyla açıklanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının çoğunluğu birden fazla metafor ürettiği için tablolarda yer alan metafor sayıları ile katılımcı sayısı denk değildir. Katılımcılar tarih kavramıyla ilgili olarak 363 adet metafor üretmişler ve her bir tabloda bu sayı üzerinden hesaplanan frekans ve yüzdelik değerleri verilmiştir. Örneğin değişim ve süreklilik özelliği olan tarih kategorisinde üretilen metafor sayısı 108 olup bu sayının toplamdaki yüzdelik değeri % 29.8 olarak hesaplanmıştır. Bilgilendiren ve geçmişten ders almayı sağlayan tarih kategorisine ilişkin olarak üretilen toplam metafor sayısı 82, geçmişi olduğu gibi yansıtan/yansıtmak zorunda olan tarih kategorisinde 63, karmaşık ve öğrenilmesi güç olan tarih kategorisinde 45, gizemli yönleri olan tarih kategorisinde 27, tekerrür eden tarih kategorisinde 20 ve ilgi çekici tarih kategorisinde ise 18'dir. Metaforların kaç kişi tarafından üretildiği tablolarda belirtilmiştir.

Öğretmen adaylarının “değişim ve süreklilik özelliği olan tarih” kategorisine ilişkin geliştirdikleri metaforlar ve frekans dağılımları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Değişim ve Süreklilik Özelliği Olan Tarih Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori Adı	Metaforlar	f	%
Değişim ve süreklilik özelliği olan tarih	Su 17, ağaç 11, zincir 9, yol 7, çocuk-bebek 6, sonsuzluk 6, doğa/doğa olayları 5, hayat 5, mevsimler 5, domino taşları 4, gökyüzü 4, okyanus 4, tiyatro oyunu 4, ağaç yaprakları 2, çam ağacı 2, çiçek 2, doğum olayı 2, merdiven 2, takvim 1, çember 1, ahret 1, doğum günü 1, yolculuk 1, kovalamaca oyunu 1, lastik 1, kum saati 1, delta ovası 1, kayaç 1, tükenmez kalem 1	108	29,8

Tablo 1 incelendiğinde, sınıf öğretmen adaylarının değişim ve süreklilik özelliği olan tarih kategorisi ile ilgili toplamda 108 metafor geliştirdikleri görülmektedir. Bu kategoride katılımcıların en fazla ürettikleri metaforlar “su, ağaç, zincir, yol” olmuştur. Bu kategoriye ilişkin öğretmen adaylarının geliştirdikleri metaforlar ve neden bu metaforu kullandıkları ile ilgili yazdıklarından alınan doğrudan alıntılar şu şekildedir:

Tarih yol gibidir, sürekli uzayıp giden bitmeyen, yaşanılan olaylar yapılan savaşlar da yol kenarında kalan taşlar gibi... Bazen ağaçlar gibi, ya da çeşme gibi yol boyunca gittiği için birbiriyle ilgili... (Ö-8)

Tarih bir okyanus gibidir. Çünkü okyanus her zaman durgun değildir. bazı dönemlerde dev dalgalar oluşur. Bunları tarihi zaferler olarak değerlendirebiliriz. Türk milleti çok zengin bir kültüre sahip olduğu için okyanus kelimesini derinlik olarak benzettim. Büyük ve derindir okyanuslar. (Ö-23)

Tarih çember gibidir. Çünkü tam bitti dersin yeniden başlar. (Ö-42)

Tarih doğaya benzer. Çünkü mevsimler değişirken doğa filizlenir, gelişir, büyür, olgunlaşır, yapraklarını döküp çökmeye başlar ve ölür. (Ö-102)

Tarih her mevsim yeşil kalan çam ağacı gibidir. Çünkü canlılığını hep korur. (Ö-80)

Tarih iç içe geçmiş zincire benzer. Çünkü tarihi olaylar birbirini takip eder. Neden-sonuç ilişkisi içinde oluşurlar. (Ö-82)

Tarih zincirin halkaları gibidir. Çünkü tarihte her şey bir neden-sonuç ilişkisi içinde gelişir. Zincirin halkalarından biri koparsa zincir bozulur. Tarihte böyledir. Olaylar birbirini etkiler ve kovalar. Hiçbir tarihi olay sebepsiz ve sonuçsuz değildir. (Ö-84)

Tarih bir çocuğa benzer, çünkü hiçbir zaman gelişimi bitmez süreklidir. (Ö-60)

Tarih bir merdivene benzer. Çünkü nasıl basamaklar ardı ardına olur. En son basamağa ulaşmak için her birinden mutlaka geçmemiz gerekiyor, tarihte birbiriyle bağlantılı ve kesintisizdir. (Ö-11)

Tarih, akarsuyun biriktirerek oluşturduğu delta ovası gibidir. Bir toplumdaki sosyal, ekonomik, kültürel değerlerin birikmesiyle o toplumun tarihi oluşur. (Ö-43)

Tablo 2. Bilgilendiren ve Geçmişten Ders Almayı Sağlayan Tarih Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori Adı	Metaforlar	f	%
Bilgilendiren ve geçmişten ders almayı sağlayan tarih	Güneş 9, kitap 9, ışık 8, anne-baba 7, öğretmen 7, pusula 5, hava 3, dost 3, gözlük 2, okul 2, yağmur 2, kalp 2, köprü 2, akıl 1, insan vücudu 1, baston 1, yaşam savaşı 1, yaşama sevinci 1, telefon 1, masal 1, bilge insan 1, rehber 1, portakal 1, rüzgâr 1, öz eleştiri 1, mum 1, altın madalya 1, baba-oğul ilişkisi 1, fener 1, biyografî 1, araba anahtarı 1, albüm 1, öğüt 1, ayak 1	82	22,6

Tablo 2 incelendiğinde de anlaşılacağı üzere katılımcıların bilgilendiren ve geçmişten ders almayı sağlayan tarih kategorisine ilişkin ürettikleri toplam metafor sayısı 82'dir. Bu kategoride ise en fazla üretilen metaforların "güneş, kitap, ışık, anne-baba, öğretmen" olduğu görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin öğretmen adayları tarafından geliştirilen metafor ve neden bu metaforun geliştirildiğine ilişkin dikkate değer bazı örnek ifadeler şu şekildedir:

Tarih, güneş gibidir. Çünkü bizi aydınlatır. Geleceğimize ışık tutar. (Ö-18)

Tarih kitap gibidir. Sayfaları kurcaladıkça bize bir şeyler katar. (Ö-1)

Tarih kitap gibidir. Çünkü kitabın her sayfasında ayrı bir bilgi edinirsin. Fakat hiçbir sayfa birbirinin aynısı olamaz. Tarihte buna benzer tekrarı yoktur. (Ö-16)

Tarih kalp gibidir. Çünkü onsuz yaşanmaz. Onunla ilgili şeyler hayatımızı derinden etkiler. İyi ya da kötü yönleriyle her şeyimizdir. Kalp attıkça hayat devam eder, gelişir, büyür ve o bittiğinde biz de biteriz. (Ö-132)

Tarih hava gibidir. Çünkü tarihini iliklerine kadar soluyamayan devletler hep kısa ömürlü olmuştur. Tarihi iyi analiz eden devletler asırlarca yaşamışlardır ve tecrübelerini diğer nesillere aktarmışlardır. (Ö-17)

Tarih babaya benzer. Çünkü bir milletin sırtını yaslayabileceği karlı bir dağdır. Ürkmeden, cesurca arkanda durabilen. Bir babanın evladını koruduğu, kolaçan ettiği gibi milletini koruyan, sahip çıkan ve en önemlisi evlat özlemiyle seven bir baba...(Ö-93)

Tarih baston gibidir, bugüne destek verir. (Ö-32)

Tarih pusula gibidir. Çünkü yaşanacak birçok olaya yön gösterir.(Ö-5)

Tarih telefon gibidir. Geçmişle bağlantımızı sağlar. (Ö-86)

Tablo 3. Geçmiş Olduğu Gibi Yansıtan/Yansıtmak Zorunda Olan Tarih Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori Adı	Metaforlar	f	%
Geçmiş olduğu gibi yansıtan/yansıtmak zorunda olan tarih	Ayna 13, yaşlı insan 9, leke 5, anı defteri 5, sahne 2, sinema filmi 2, hafıza 2, terazi 2, antika eşya 2, beyaz kâğıt 2, şiir 2, fotoğraf makinesi 1, realite 1, renk veren kumaş 1, siren sesi 1, gölge 1, sanat 1, kader 1, ses kayıt cihazı 1, zaman makinesi 1, rüya 1, yara 1, gri renk 1, söz 1, sevgili 1, gizli kamera 1, sağ sol melek 1, koleksiyon 1	63	17,4

Tablo 3'teki veriler incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının geçmiş olduğu gibi yansıtan/yansıtmak zorunda olan tarih kategorisine ilişkin toplam 63 metafor geliştirdikleri görülmektedir. Bu kategoride öğretmen adaylarının tarih kavramını en çok “ayna”ya benzettikleri anlaşılmaktadır. Bunun dışında “yaşlı insan, leke, anı defteri” gibi benzetmeler de bulunmaktadır. Bu kategoriye ilişkin öğrenciler tarafından geliştirilen metafor ve neden bu metaforun geliştirildiğine ilişkin dikkate değer bazı örnek ifadeler şu şekildedir:

Tarih bir ayna gibidir. Çünkü her baktığımızda geçmişten bir şeyler yansıtır yüzümüze. (Ö-54)

Tarih bir ayna gibidir. Bir ülkenin geçmişini yansıtır ve o aynada yansıyana göre gelecek şekil alır. (Ö-6)

Tarih yaşı geçmiş yani yaşlı insana benzer, çünkü hem geçmişten izler taşır hem de geleceğimiz için birer örnek olarak gözümüzün önünde dururlar. (Ö-123)

Tarih gri renk gibidir. İçinde hem hüznün olduğu hem de gururların olduğu tıpkı gri renkteki beyaz ve siyahın birleşimidir aslında. (Ö-65)

Tarih bir şiir gibidir. Şiirde nasıl ki kelime kaldırılamaz, üzerinde değişiklik yapılamaz, başka bir dile çevrilemezse tıpkı tarih de öyledir. Üzerinde ne bir değişiklik yapılır ne de ekleme yapılabilir. (Ö-7)

Tablo 4. Karmaşık ve Öğrenilmesi Güç Olan Tarih Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori Adı	Metaforlar	f	%
Karmaşık ve öğrenilmesi güç olan tarih	İnsan 8, yapboz 6, roman 4, mağaza 4, nakış 3, labirent 2, ruh hali 2, uzay 2, kalp ritmi/grafiği 2, kar tanesi 2, matematik 2, satranç 1, ikiz kardeşler 1, yokuş 1, ütüsüz elbise 1, düğüm 1, Samanyolu 1, kepekli saç 1, bulmaca 1	45	12,4

Tablo 4 incelendiğinde, öğretmen adaylarının karmaşık ve öğrenilmesi güç olan tarih kategorisi ile ilgili toplam 45 metafor geliştirdikleri görülmektedir. Bu kategoride en fazla ürettikleri metaforlar “insan, yapboz, roman, mağaza” olmuştur. Öğretmen adaylarının önemli bir kısmı tarihin karışık bir yapısı olduğunu düşünmektedirler. Bu kategoriye ilişkin katılımcılar tarafından geliştirilen metafor ve neden bu metaforun geliştirildiğine ilişkin dikkate değer bazı örnek ifadeler şu şekildedir:

Tarih labirent gibidir, bana göre karmaşık çünkü. Anlatıldığı anda anlaşılan ama sonrasında akılda kalmayan, savaşlar, tarihler, mekânlar çok fazla. Bunun yanında tüm milletlerin tarihini de içerdiğinden çok karmaşık. (Ö-81)

Tarih annemin yaptığı eliş işlemeler, nakışlara benzer. Çünkü nakış zor, karmaşık, başından yanlış yapıldıysa sonrası da yanlış gelir. Tarih de bir bakıma bunun gibidir. (Ö-64)

Tarih bizim evin yokuşu gibidir. Hep zorlar beni...(Ö-144)

Tarih uzay gibidir, gittikçe sonuna yaklaşamazsın ve içinde o kadar bilmediğimiz ve henüz keşfedilmemiş şeyler vardır. (Ö-36)

Tarih benim iç dünyam karışık. Nasıl benim bir günüm bir günümü uymaz karmaşık ruh haline sahipsem tarihteki olaylar da öyledir. (Ö-17)

Tarih matematik gibi karışıktır. Kimi zaman insanları toplar, kimi zaman insanları hayattan çıkarır. (Ö-98)

Tablo 5. Gizemli Yönleri Olan Tarih Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori Adı	Metaforlar	f	%
Gizemli yönleri olan tarih	Gökkuşuğu 5, gece/karanlık 3, hazine/defne 2, mozaik 2, kuyu 2, perde 2, gizemli kutu 1, piramitler 1, gizli oda 1, elmas 1, buzdağı 1, zaman tüneli 1, nar 1, kara delik 1, poker oyunu 1, karıncalar 1, deniz dibi 1	27	7,4

Öğretmen adayları gizemli yönleri olan tarih kategorisine yönelik olarak toplamda 27 metafor geliştirmişlerdir (Tablo 5). Bunların içerisinde en fazla frekans değerine sahip olan metaforlar arasında “gökkuşuğu, gece, hazine, mozaik vb” yer almaktadır. Bu kategoriyle ilgili katılımcıların doğrudan ifadeleri şu şekildedir:

Tarih Mısır Piramitleri gibidir bence, çünkü onlar kadar gizemli ve merak doludur. (Ö-5)

Tarih gizemli, kapalı bir kutuya benzer. Çünkü gizli kapaklı, kimsenin bilmediği birçok olay yaşanmıştır. (Ö-56)

Tarih mozaik gibidir. İlk bakışta tam belli olmaz, ayrıntılara inmek gerekir. (Ö-62)

Tarih denizin dibi gibidir. Derine indikçe daha renkli daha da çeşitli olur. (Ö-80)

Tarih gece karanlığı gibidir. İçinde bilinmezliklerle doludur. (Ö-103)

Tarih bir buzdağı gibidir. Çünkü sadece görünen gerçekliklerden ibaret değildir. görünen olguların altında yatan bir çok sebep, bir çok ayrıntı vardır. (Ö-130)

Tablo 6. Tekerrür Eden Tarih Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori Adı	Metaforlar	f	%
Tekerrür eden tarih	Su döngüsü 4, saat 3, papağan 2, oyuncak tren 2, dizi film 2, gece-gündüz 1, reenkarnasyon 1, nakarat 1, film senaryosu 1, sınıf öğretmeni 1, reklam filmi 1, asansör 1	20	5,5

Tarihi olayların tekerrür edebileceği düşünülerek tekerrür eden tarih kategorisinde toplam üretilen metafor sayısı 20'dir. Bu kategoride öğretmen adayları “su döngüsü, saat, papağan, oyuncak tren, dizi film vb” metaforlar üretmişlerdir. Bu kategoriye ilişkin olarak aşağıdaki ifadeler örnek olarak verilebilir:

Tarih saat gibidir. Çünkü duvar saati de tekrar tekrar aynı sayıların üstünden geçer. Tarih ise bir nevi geçmiş olayların tekrarı gibidir. Geçmişe baktığımızda farklı zamanlarda birbirine benzer olayların yaşandığını görürüz. (Ö-38)

Tarih sınıf öğretmeni gibidir. Çünkü tekrar eder. Tıpkı sınıf öğretmeninin 1. Sınıftan 5. Sınıfa kadar okutup tekrar 1. Sınıftan başlamaları gibidir. (Ö-44)

Tarih dünya üzerindeki su döngüsü gibidir. Nasıl ki su yağmur olup tekrar geliyorsa tarih de tekrardan ibarettir. (Ö-53)

Tarih oyuncak trene benzer. Çünkü hep aynı güzergâhta hareket eder, aynı şeyler olur. (Ö-25)

Tablo 7. İlgi Çekici/ Sevilen Tarih Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori Adı	Metaforlar	f	%
İlgi çekici/ sevilen tarih	Arkadaş 3, deniz 3, aşk 2, güzel kadın 2, çikolata 1, mecburiyet 1, futbol takımı 1, sevilen film 1, mücevher 1, meyve 1, Everest'e çıkmak 1, tutku 1.	18	5,0

Tablo 5'i incelersek öğretmen adaylarının ilgi çekici ve sevilen tarih kategorisine ilişkin toplam 18 metafor geliştirdiklerini görebiliriz. Bu kategoride öğretmen adayları tarih kavramını “arkadaş, deniz, aşk, çikolata gibi” sevdikleri ve beğendikleri metaforlara benzetmişlerdir. Bu kategoriye ilişkin öğretmen adayları tarafından geliştirilen metafor ve neden bu

metaforun geliştirildiğine ilişkin dikkate değer bazı örnek ifadeler şu şekildedir:

Tarih çikolata gibidir. Çünkü tadına doyum olmaz. (Ö-35)

Tarih mükemmel, sevilen bir film gibidir. Çünkü film nasıl izlendikçe zevk verirse tarihte her zaman okunduğunda zevk verir. (Ö-21)

Tarih mücevher gibidir. İhtişamıyla büyüler. (Ö-94)

Tarih güzel bir kadın gibidir. Çünkü tarihi olaylar, savaşlar, destanlar, kahramanlıklar her zaman ilgi çeker. (Ö-81)

Tarih aşk gibidir. Çünkü güzelliklerin, mutlulukların doruklara ulaştığı, aynı zamanda hırsların, ihtirasların, öfkenin, büyük tartışmaların yaşandığı bir şeydir. Ama aşk gibi vazgeçilmezdir. (Ö-148)

3. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırma, sınıf öğretmeni adaylarının “*tarih*” kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforları ortaya çıkarmak ve bu metaforları belirli kategoriler altında toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Benzer şekilde, eğitim ve öğretim sürecinde öğrenci, öğretmen adayı, öğretmen, eğitim yöneticisi, eğitim müfettişlerinin eğitim ve öğretimle ilişkili kavramlara yönelik olarak görüş ve algılarını ortaya koymayı amaçlayan çok sayıda metafor analizinin kullanıldığı çalışma yapılmıştır. Balcı (1999), Aydoğdu (2008) “*okul*” kavramına ilişkin, Inbar (1996) okul kavramı yanında “*öğrenci, öğretmen ve okul yöneticisi*” kavramına ilişkin, Leavy, McSorley ve Bote (2007), Alger (2009) “*öğrenme ve öğretme*” kavramına ilişkin, Saban (2004), Saban, Koçbeker ve Saban (2006) ve Cerit (2008) “*öğretmen*” kavramına ilişkin, Saban (2009) “*öğrenci*” kavramına ilişkin olarak çalışmalarında metafor analizleri yapmışlar ve söz konusu kavramlara ilişkin olarak katılımcılardan birbirinden farklı görüşler ortaya çıkarabilmişlerdir. Özder, Kaya ve Ünlü (2012, s. 28) bu çalışmalardan elde edilen bilgilerin öğretim sürecinde yapılacak planlamalarda bir rehber niteliği kazanacağı düşüncesindedirler.

Sosyal bilgiler alan eğitimiyle ilişkili olduğu düşünülen çalışmalar da bulunmaktadır. Örneğin Erdoğan ve Gök (2008) “*teknoloji*”, Öztürk (2007), Aydın (2010), Aydın ve Ünalı (2010), Coşkun (2010) “*coğrafya*”, Aydın (2011) “*çevre*”, Kaya (2010) “*depresyon*”, Özder, Kaya ve Ünlü (2012) “*turizm*”, Yalçinkaya (2010b) “*medya*”, Güven ve Güven (2009) “*sosyal bilgiler*” kavramına ilişkin metafor çalışması yapmışlardır. Yalçinkaya (2010a) “*tarih*” kavramına ilişkin ilköğretim öğrencilerinin sahip oldukları metaforları incelemiştir. Yapılan bu çalışmalarla özellikle ilk ve orta öğretim öğrencileri ile öğretmen adaylarının söz konusu kavramları nasıl algıladıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmalardan elde edilen bilgilerin alan eğitimine katkısı önemli görülmektedir. Yukarıda belirtilen çalışmalardan

çıkan ortak sonuç, kavramlara ilişkin algı ve görüşleri ortaya çıkarmada metaforların etkili bir araç olduğu yönündedir.

Bu çalışmada tarih kavramına yönelik olarak öğretmen adayları tarafından üretilen çok sayıda metafor ortaya çıkarılmış ve katılımcılar tarafından üretilen bu metaforlar ortak özellikleri dikkate alınarak; “*değişim ve süreklilik özelliği olan tarih*”, “*bilgilendiren ve geçmişten ders almayı sağlayan tarih*”, “*geçmişi olduğu gibi yansıtan/yansıtmak zorunda olan tarih*”, “*karmaşık ve öğrenilmesi güç olan tarih*”, “*gizemli yönleri olan tarih*”, “*tekerrür eden tarih*”, “*ilgi çekici/ sevilen tarih*” olmak üzere 7 kavramsal kategoriye ayrılmıştır.

Değişim ve süreklilik özelliği olan tarih kategorisinde yer alan *su* metaforunu 17 farklı kişi kullanmıştır. Bilgilendiren ve geçmişten ders almayı sağlayan tarih kategorisinde en fazla üretilen metaforlar *güneş* (9) ve *kitap* (9), geçmişi olduğu gibi yansıtan/yansıtmak zorunda olan tarih kategorisinde *ayna* (13), karmaşık ve öğrenilmesi güç olan tarih kategorisinde *insan* (8), gizemli yönleri olan tarih kategorisinde *gökkuşuğu* (5), tekerrür eden tarih kategorisinde *su döngüsü* (4) ve ilgi çekici tarih kategorisinde ise *arkadaş* (3) metaforudur. Öğretmen adayları tarih kavramına ilişkin olarak en fazla “*su* (17), *ayna* (13), *ağaç* (11), *yaşlı insan* (9), *güneş* (9), *kitap* (9), *zincir* (9)” metaforlarını geliştirmişlerdir. Geliştirilen metaforların daha çok somut nesnelere olduğu görülmektedir.

Guerrero ve Villamil (2002)’a göre metaforlar eğitimciler arasında derin düşünmeyi ve farkındalık oluşturmayı sağlamada araç olarak önemli bir rol oynamaktadır. Metafor, genel olarak söylemi süslemeye yönelik söz sanatlarından biri olarak görülse de son yıllarda insanın dünyayı kavrama veya görme biçimi olarak da ele alınmaktadır (Morgan, 1998). Araştırma bulgularından hareketle, öğretmen adayları tarafından tarih kavramının çeşitli boyutlarının çok farklı açılardan ortaya konduğu söylenebilir. Bazı katılımcıların geliştirdikleri metaforlar aracılığıyla tarih biliminin özelliklerine odaklandıkları; bazılarının ise tarihi, okullarda okutulan bir müfredat alanı olarak gördüklerini ifade edebiliriz. Bunun yanında ürettikleri metaforlarla tarih öğrenmenin yararlarına, tarihin karmaşıklığına, tarihin ilgi çekici yanına vurgu yapan öğretmen adayları da bulunmaktadır.

Öğretmen adaylarının önemli bir kısmı tarih kavramını, değişim ve süreklilik özelliğini kullanarak açıklamışlardır. Geliştirilen metaforların % 29,8’i değişim ve süreklilikle doğrudan ilişkilidir. Bu yönüyle benzer sonuçlara Safran ve Şimşek (2006) tarafından yapılan çalışmada da karşılaşılmaktadır. Safran ve Şimşek yaptıkları çalışmada çocukların büyük bir çoğunluğunda (% 85 civarı) tarih kavramının zaman kavramıyla ilişkili tanımlandığı görülmüştür. Bu çalışmayla, öğrencilerin tarihi anlamlandırmaya çalışırken zamana ilişkin ağırlıklı olarak *geçmiş*, *eski*

zamanlar, eskiden, eski çağlar' ve *M.Ö.-M.S.* terimlerini kullanmış oldukları görülmüştür. Çocukların tarih nedir? sorusuna verdikleri cevaplarda değişim ve süreklilik kavramlarına atıf olduğu görülmüştür.

Geliştirilen metaforların % 22,6'sı ise bilgilendiren ve geçmişten ders almayı sağlayan tarih kategorisine ilişkindir. Yalçınkaya (2010a) tarafından ilköğretim öğrencilerinin tarih kavramına yönelik metaforlarının incelendiği araştırmasında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Gökkaya (2001), sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tarihsel bilinçleri üzerine yaptığı araştırmasında tarihin didaktik (öğretici) yönüne atıf yapan bulgulara ulaşılmıştır. Ata (2007) ise yaptığı bir çalışmada öğretmen ve öğretmen adaylarının, tarihin önemini anlatmak için "*geçmiş ve gelecek arasında bir köprü*" metaforunun, tarih bilgisine sahip olmayan çocuk ya da kişileri ifade etmek için "*hafızasını kaybetmiş kişi*" metaforunun, tarih bilmeyen kişiyi anlatmak için "*gözleri kapalı sürücü*" metaforunun geliştirildiğini belirtmektedir. Bunun yanında tarih öğretiminin amacını ve önemini vurgularken, ağırlıklı olarak geçmişteki hatalardan ders çıkarma ve genel kültür için ifadelerini sıklıkla kullanmışlardır. Kaya ve Demirel (2008, s. 175) tarafından yapılan çalışmada öğrenciler, tarihin bugünü anlamadaki önemini ve hayatlarıyla ilgisini kabul etmektedirler. Öğrencilerin ilgilendiği konular güncelle ve kendi kimlikleriyle ilişkilidir.

Araştırma bulgu ve sonuçları doğrultusunda şu önerilere yer verilebilir:

Öğretmen adaylarının tarih kavramına ilişkin algı ve tutumları anket, görüşme gibi farklı araştırma yöntem ve teknikleri ile tespit edilebilir.

Metaforlar tarih kavramına ilişkin algı ve görüşleri belirlemede bir araştırma aracı olarak kullanılabilir.

Metafor üretme bir yöntem olarak tarih ve sosyal bilgiler derslerinde kullanılabilir. Bu sayede öğrencilerin olay, fikir, nesne ve kavramlara farklı açılardan bakmaları sağlanabilir.

Tarih kavramına ilişkin olarak geliştirilen metaforlardan elde edilen bulgular ve sonuçlar, akademisyenler, öğretmenler, sosyal bilgiler ve tarih ders kitabı hazırlayanlar vb. tarafından kullanılabilir.

KAYNAKLAR

- Aktekin, S. (2009). Türkiye'de Tarih Eğitimi. *Çok Kültürlü Bir Avrupa İçin Tarih ve Sosyal Bilgiler Eğitimi* içinde (27-44). Ankara: Harf Yayıncılık.
- Alger, C. L. (2009). Secondary Teachers' Conceptual Metaphors of Teaching and Learning: Changes Over the Career Span. *Teaching and Teacher Education*, (25), 743-751.

- Arslan, M. M. ve Bayrakçı, M. (2006). Metaforik Düşünme ve Öğrenme Yaklaşımının Eğitim-Öğretim Açısından İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, (171), 100-108.
- Ata, B. (2007). Kıdemli ve Aday Tarih Öğretmenlerinin Tarih Dersini Sevmeyen Lise Öğrencisine Yönelik Yaklaşımları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2 (11), 29-42.
- Aydın, F. (2010). Ortaöğretim Öğrencilerinin Coğrafya Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (3), 1313-1322.
- Aydın, F. ve Eser Ünalı, Ü. (2010). Coğrafya Öğretmen Adaylarının Coğrafya Kavramına İlişkin Algılarının Metaforlar Yardımıyla Analizi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2 (2), 600-662. 10 Mayıs 2012, http://www.iojes.net/userfiles/Article/IOJES_217.pdf
- Aydın, F. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Çevre Kavramına İlişkin Metaforik Algıları. *Doğu Coğrafya Dergisi*, (26), 25-44.
- Aydoğdu, E. (2008). *İlköğretim Okullarındaki Öğrenci ve Öğretmenlerin Sahip Oldukları Okul Algıları İle İdeal Okul Algılarının Metaforlar (Mecazlar) Yardımıyla Analizi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Balci, A. (1999). *Metaphorical Images of School: School Perceptions of Students, Teachers and Parents from Four Selected Schools in Ankara*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, ODTÜ.
- Bektaş, Ö. ve Bilgili, A. S. (2004). İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Osmanlı Kültür ve Medeniyeti Ünitesinde Geçen Tarih Terimleri ile İlgili Kavram Yanılgıları. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (9), 119-141.
- Candan, A. S. (2005). Üstbilişsel Kuram ve Tarih Öğretimi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13 (2), 327-332.
- Cerit, Y. (2008). Öğretmen Kavramı İle İlgili Metaforlara İlişkin Öğrenci Öğretmen ve Yöneticilerin Görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (4), 693-712.
- Coşkun, M. (2010). Lise Öğrencilerinin İklim Kavramıyla İlgili Metaforları (Zihinsel İmgeleri). *Turkish Studies*, 5 (3), 919-940.
- Dilek, D. (2007). *Tarih Derslerinde Öğrenme ve Düşünce Gelişimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Dilek, D. ve Yapıcı, G. (2005). Öykülerle Tarih Öğretimi Yaklaşımı. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (18), 115-130.
- Demircioğlu, İ. H. (2007). Tarih Öğretiminde Filmlerin Yeri ve Önemi. *Bilgi*, (42), 77-93.
- Demircioğlu, İ. H. ve Tokdemir, M. A. (2008). Değerlerin Oluşturulma Sürecinde Tarih Eğitimi: Amaç, İşlev ve İçerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6 (15), 69-88.
- Dewey, J. (1934). *Art as Experience*. New York: Milton, Balch and Company.
- Erdoğan, T. ve Gök, B. (2008). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Teknoloji Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi. *8th International Educational Technology Conference*. Anadolu Üniversitesi. Eskişehir. 12 Haziran 2012, ietc2008.home.anadolu.edu.tr/ietc2008/210.doc
- Gökkaya, A. K. (2001). Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin (Lisans) Tarih Bilinci Üzerine Bir Anket Değerlendirmesi. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (2), 231-244.

- Groth, R. E., & Bergner, J. A. (2005). Pre-service Elementary School Teachers' Metaphors for the Concept of Statistical Sample. *Statistics Education Research Journal*, 4 (2), 27-42. 10 Mayıs 2012, <http://www.stat.auckland.ac.nz/serj>
- Guerrero, M., & Villamil, O. (2002). Metaphorical Conceptualizations of ESL Teaching and Learning, *Language Teaching Research*, 6 (2), 95-120.
- Güven, B. ve Güven, S. (2009). İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Metafor Oluşturma Becerilerine İlişkin Nicel Bir İnceleme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17 (2), 503-512.
- Inbar, D. E. (1996). The Free Educational Prison: Metaphors and Images. *Educational Research*, 38 (1), 77-92.
- Kaya, R. ve Demirel, M. (2008). Lise 3. Sınıf Öğrencilerinin Tarih Derslerindeki İlgi Alanları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11 (1), 163-177.
- Kaya, H. (2010). Metaphors Developed By Secondary School Studentstowards Earthquake Concept. *Educational Research and Review*, 5 (11), 712-718.
- Köksal, H. (2008). Çocukluk, Değişen Dünya ve Tarih Öğretiminden Beklentiler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1 (4), 388-396.
- Kütükoğlu, M. S. (1994). *Tarih Araştırmalarında Usül*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.
- Leavy, A. M., McSorley, F. A., & Bote, L. A. (2007). An Examination of What Metaphor Construction Reveals About The Evolution of Preservice Teachers' Beliefs About Teaching And Learning. *Teaching and Teacher Education*, 23 (7), 1217-1233.
- Levine, P. M. (2005). *Metaphors and Images of Classrooms*. ERIC: EJ724893. 10 Nisan 2012, www.eric.ed.gov
- Morgan, G. (1998). *Yönetim ve Örgüt Teorilerinde Metafor*. (G. Bulut, Çev.). İstanbul: Mess Yayınları.
- Nichol, J. (1996). *Tarih Öğretimi* [Teaching history]. (M. Safran, Çev.), Ankara: Çağrı Matbaacılık.
- Ocak, G. ve Gündüz, M. (2006). Eğitim Fakültesini Yeni Kazanan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleği Dersini Almadan Önce ve Aldıktan Sonra Öğretmenlik Mesleği Hakkındaki Metaforlarının Karşılaştırılması. *AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (2), 293-309.
- Oğuz, A. (2005). Öğretmen Eğitim Programlarında Metafor Kullanma. *XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli, 582-588.
- Özdemir, M. (2008). Lise Öğrencilerinin Metaforik Okul Algılarının Çeşitli Değişkenler Bakımından İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37 (163), 96-109.
- Özder, A., Kaya, H. ve Ünlü, M. (2012). Ortaöğretim Öğrencilerinin Turizm Kavramı İle İlgili Geliştirdikleri Metaforların Analiz Örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (25), 18-31.
- Öztürk, Ç. (2007). Sosyal Bilgiler, Sınıf ve Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Coğrafya Kavramına Yönelik Metafor Durumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (2), 55-69.
- Saban, A. (2004). Giriş Düzeyindeki Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmen Kavramına İlişkin İleri Sürdükleri Metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (2), 131-155.

- Saban, A., Koçbeker, B. N. ve Saban, A. (2006). Öğretmen Adaylarının Öğretmen Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 6 (2), 461-522.
- Saban, A. (2008). Okula İlişkin Metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (55), 459-496
- Saban, A. (2009). Öğretmen Adaylarının Öğrenci Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Zihinsel İmgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7 (2), 281-326.
- Safran, M. ve Ata, B. (1996). Barışçı Tarih Öğretimi Üzerine Çalışmalar; Türkiye’de Tarih Ders Kitaplarında Yunanlılara İlişkin Kullanılan Dil ve Yunanlılara İlişkin Öğrenci Görüşleri. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1), 11-26.
- Safran, M. ve Şimşek, A. (2006). İlköğretim Öğrencilerinde Tarihsel Zaman Kavramının Gelişimi. *İlköğretim Online*, 5 (2), 87-109. 06 Mayıs 2012, <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Semerci, Ç. (2007). Program Geliştirme Kavramına İlişkin Metaforlarla Yeni İlköğretim Programlarına Farklı Bir Bakış. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 31 (40), 125-140.
- Senemoğlu, N. (2007). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Gönül Yayıncılık.
- Şıvgın, H. (2009). Ulusal Tarih Eğitiminin Kimlik Gelişimindeki Önemi. *Gazi Akademik Bakış Dergisi*, 2 (4), 35-52.
- Yalçınkaya, E. (2010a). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Tarih Kavramına İlişkin Metaforları. *1. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu Bildiri Özet Kitabı*.
- Yalçınkaya, E. (2010b). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Medya Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi. *2. Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi Bildirisi*. 10 Mayıs 2012, <http://eab2010.eab.org.tr/kitap/>
- Yıldız, Ö. (2003). Türkiye’de Tarih Öğretiminin Sorunları ve Çağdaş Çözüm Önerileri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15 (2), 181-190.